

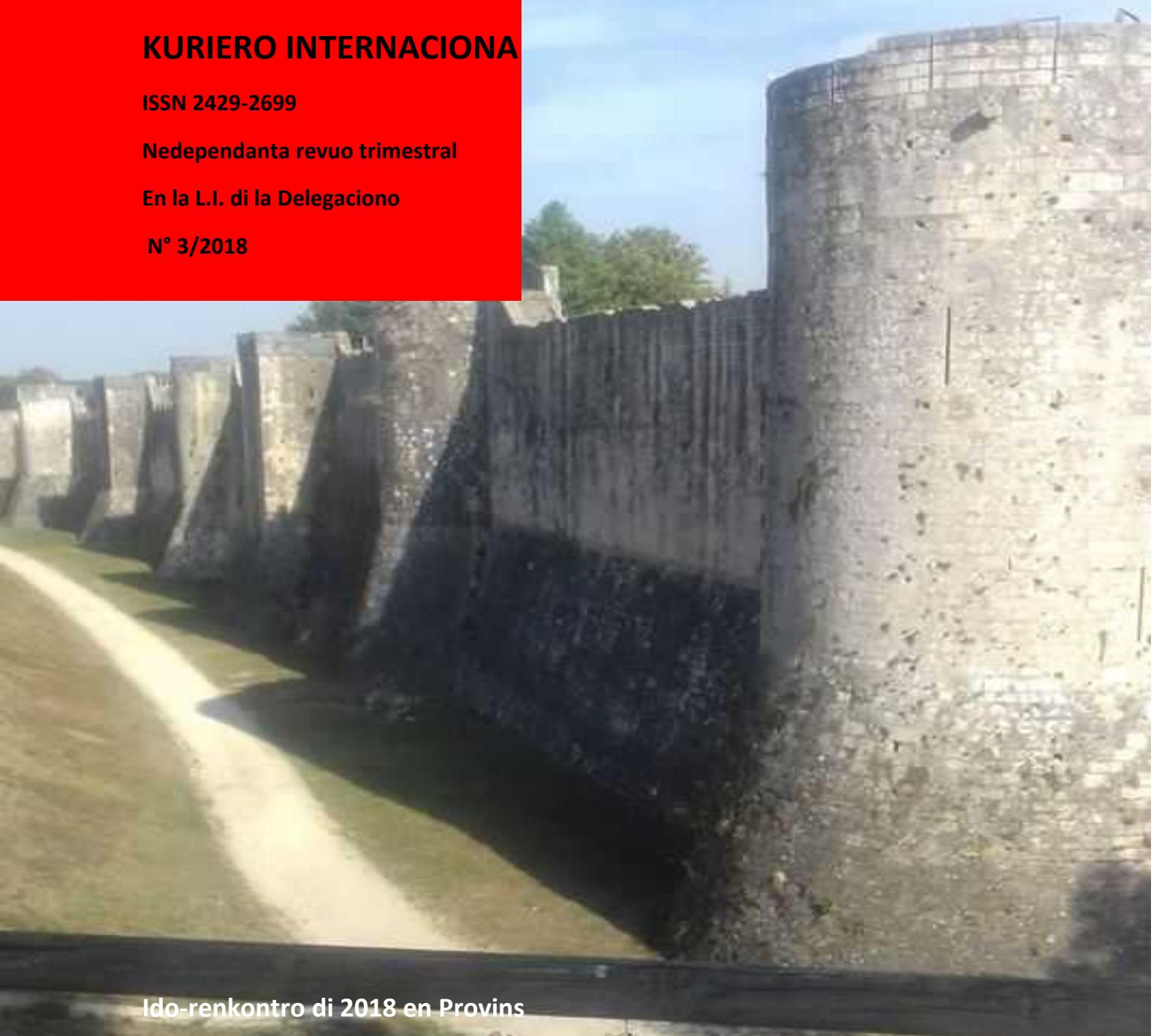
KURIERO INTERNACIONA

ISSN 2429-2699

Nedependanta revuo trimestral

En la L.I. di la Delegaciono

N° 3/2018

Ido-renkontro di 2018 en Provins

Nia ancestri la Vikingi

La redemto per la metodo « Vipassana »

[Tapez ici]

[Tapez ici]

[Tapez ici]

2018

KURIERO INTERNACIONA N° 3 – julio – septembro

REDAKTERO

Jean Martignon

12,rue Maurice Utrillo, F-91600 Savigny sur Orge, Francia - France

e-adresi : jean-claude.martignon@orange.fr e

martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la yarala abono esas 10 euri.

*L'ido respondas la advoko di
mondo qua perdis sua centro,
la koncio di lua spirituala
konekteso, e l'etikala valoraji
di personala diciplino e
sociala responsiveso. Karl
Schlotterberg*

*La traduko esas la principio
ipsa qua justifikas la
posibleso e l'existo di lingui
auxiliar. Umberto ECO*

VORTO DAL REDAKTERO

Mea preirinta numero havis itere tardeso pro diversa motivi. Me regretas mea nesuficanta aktiveso dum longa periodo, me tamen volas dicar ke la preparo dil Ido-renkontro en Provins, quankam nepezoza nam la Idisti desintrinkis su generale sen ke co postulis granda esforci da me, okupis me suficiente por ke me ne konsakrez la tempo necesa por laborar pri mea kayereto. E plusa eventi...Ultree, mea imprimilo ulainstante ne plus volis funcionar pro ke ulo (kad viruso ?) impedis ol funcionar. Me sucesis trompar ol, ma KURIERO INTERNACIONA prizentesis min bone kam kustumale. Tandem, en ca numero me redaktos artiklo pri la renkontro di Provins plus altra artiklo tre opportune trovata pri la sama urbo.

Altre, me havas nulo por skribar ecepte ke me salutas la granda laboro da kelka Idisti favore a nia komuna idiomu internaciona. Unesmarange a nia tre produktema samideano Brian Drake qua facas remarkinda tradukuri pri interesiva literaturaji. Ma anke esas Tiberio Madona, Gonçalo Neves e James Chandler (me esperas ke me oblivious nula persono). Ka nova printempo por nia kara Interlinguo ? Me esperas ke yes. La ULI, tamen esas quaze mortinta organizuro, fortunoze la individualismo dil adepti di la L.I. di la Delegaciono havas ne nur negativa traiti nam ol posibligas agar sen tro sucias pri centrala organizuro fantoma.

Ca laboro, me esperas, fine ne nur rivivigas nia Interlinguo, ma, me esperas lo, preparas futura rekoltto abundanta.

Sincere via. JM :::-:::

INFORMO PRILINGUA

Nia pasinta samideano Andreas Juste, quankam tre fervoroz L.I.-ano, anke interesesis pri Interlingua. Me imitas lu, e, multarelate, me havas opinioni simila a le lua pri la linguo. Lu uzis nerare la sufixo – mente, quan il adjuntis – quale Interlingua – por adverbigar adjektivo. Dum longa tempo, me opinionis ke ico esis absurdia fantazio, til la tempo kande me pronuncis frazo en Interlinguo kun ca sufixo e me konstatis ke ico adjuntis tre bela sonoreso e muzikaleso a la linguo quale por la romanida lingui dil Sudo (Hispana, Italiana). Me do rezolvis adoptar tempope ca sufixo en mea uzado personal e quale por la adjektivi kelkafoye me supresas la dezinenco –a kande ico ne produktas problemo pri la pronunco, e.g. klarmente apud klaramente. Anke Interlingua uzas (quale mea linguo matral) la formo : va + infinitivo por indikar quika o balda futuro. Ico ne existas til nun en la L.I. di la Delegaciono, do quale s-ro Juste, me rezolvis adoptar ol kande ico povas esar utila.

Pluse, same kam s-ro Juste me opinionas ke la sufixo –sim povas kelkafoye uzesar por insistar pri la intenso dil adjektivi, exemple : « Me vidas belissima floro », konkurencante « Me vidas belega floro ». Ma ico nur por adjektivi e ne por substantivi. Anke por trovar eventuale alternativa vorti (sinonimi) me pruntos eventualmente vorti di Interlingua, ma rarmente e kun prudenteso.

En pasinta numero di K.I. me propozis uzar la nomo di la lando plus la precizo – landano por indikar habitanti di ula lando qui ne apartenas a lua originala gento e ne volas (o ne povas) asimilesar. Tale on povas havar Francialandano por yuna Mohamedano qua naskis en Francia ed havas la nacionaleso di la lando, ma ne konsideras esar Franco. Simile por Afrikano en Germania ube yuna Turko od Afrikano esas Germanialandano. Simile en Anglia ube Pakistaniano havante oficale la nacionaleso Britanian esas Anglialandano (o Britanialandano) ec. Tale « sufixo » povos evitar problemi prilingua.

Kompreneble, me propozas ico al imito dal Interlinguisti, ma nule intencas bataliar por impozar lo. Se la L.I.-ani adoptos co, lore lia uzado sancionos ica formi. Se no, olci duros esar mea personala ‘idiolekto’.

LISTO DE UTILA VORTI

‘acetabulo’ : Surfaco artikal dil iliaka osto. Vorto trovebla en la DEFIRS lingui.

achento : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazo-melodio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Lingual Komitato dil ULI)

‘adenomo’ : adenomo esas nenociva tumoro povante afektar glando o mukozo.

‘afordar’ : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).

‘ambiento’ : la naturala medio cirkondanta onu.

‘analfabeto’ : persono qua savas nek lektar nek skribar (DFIS).

‘apropo’ : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipue la Franca e la Germana.

‘arpento’ : arpento esas mezurunajo en diversa landi valoranta de 34 til 51 ari.

‘autostrado’ : automobilal voyo kontenanta du chosei havanta unika direcione e konceptita por trafiko rapida e grandaquanta. (vorto venanta de la Italiana e sat bone komprenata internacione).

« bungalow » : Vorto de Indiana origino trovebla en omna DEFIRS-lingui ed, ecepte la Rusa, kun la sama ortografio. Ol signifikas domo havanta nur un etajo e vizanta habitesar nur da un familio.

‘cervezo’ : antiqua biro.

‘detektar’ : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido

‘diglosio’ : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idromo e la parolata dialekti.

‘diskoteko’ : nokto-klubo (E.F.)

diskriminacar : traktar ulu od homala grupo neyuste. (vorto nun oficaligita)

‘dolabro’ : Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto venanta de la Latina : dolabra.(France, Angle e Germane : doloire).

‘domotiko’ : totajo dil moderna tekniki e di informatiko posibligante kontrolar la sistemi di la domo e vizas solvar la problemi e sekurigar la komforto dil konstrukturi ed hemi. (Italiana, Hispana, Franca). En la Angla la vorto esas : « home automation ».

‘dorftrottel’ : Germana vorto signifikanta : neinteligenta vilajano.

,drono’ : mikra aervehilo senpilotista.

ekosistemo [Ekol.] Sencese interrelatanta ensemblo de ‘biocenozo’ e biotopo [A. ecosystem I F écosystème I G Ökosystem I H ecosistema I R ekosistyema].

eskalatoro : Mashinala eskalero ek movanta gradi, por transportar personi adsupre ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipue en granda butiki, aeroportui, subtera fervoyala stacioni, edc [AF escalator I H escalera mecanica, escalera automatica I R escalator].

etno : populo, gento (veninta de la Greka ethnos). En Ido, ni havas la vorti etnologio ed etnografio. La Linguala Komitato adoptis la formo : etnio, ma ol esas deskonsilinda pro ke ol enduktas nenece ne-regulozeso quoniam ni havas la vorti supre aludita. Do, la formo : etno esas preferinda e plu reguloza.

euro : [Ekon.] Pekunial unajo dil Uniono Europana () € : la abonpreco di Progreso kustas 10 euri.

faxar (tr.) Sendar texto od altra dokumento per sistemo elektronikal uzanta telefon-lineo : faxez a me la raporto [A to fax I F faxer I G faxen I H enviar por fax I It. Faxare I R faks]. faxilo. Aparato uzata por faxar ulo.

festivalo : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).

flashar (ntr.) Emisar forta instantala lumo-radii [A. F. H. I.]

fonemo [Ling.] La maxim mikra fonologial unajo [A. F. G. H. I. R.]

fonologio [Ling.] Fako di la linguistiko qua studias la fonemi, t.e. la foni di ula linguo qui esas kapabla transmisar distingi di la signifiki [A. F. G. H. I. R.]

'fotono' : Partikulo ek maso e kargajo nula, olqua esas asociata a radiado lumoza od elektromagnetalo.

'gaela' : La Gaeli esis Kelta populo parolanta Kelta linguo.

'gaga' : senila ed/od imbecila.

«ghee» : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.

“globetrotter”: aventurema voyajanto qua trairas la mondo. (Angla vorto)

'gombo' : (Abelmoschus esculentus) anke nomizita “okra” esas legumo e kondimento. Oi manjesas en India, nord-Afrika, Proxim-Oriento e sud-Usa.

'ideogramo' : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.

'idiolekto' : Maniero partikulara parolar propra a un persono.

'infrastrukturo' : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstitucas la materiala fundamento dil socio.

'interludo' : Inter du spektakli, che teatreyo o cinemo, od inter du emisi che-televizione, kurtatempe duranta komedieti ed/od amuzivi. (E.F.I.)

«jaggery» : «jaggery» qua anke skribetas «jaggeree» esas neralfinita sukro preparita per varmigar palmo-siropo. Oi uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).

'judo' : Kombat-arto de Japoniana origino.

'kalceo' : sinonimo di shuo. (vorto de latina origino)

'kataristo' : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma jarcento per kruc-milito durinta dum preske kinadek yari.

'kindo' : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume)

'knemido' : Luxoza pedovesto militistal quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.

'kobrao' : venenoza serpento di tropikala regioni.

'logotipo' : Grupo de literi o de signi uzata kom emblemo di societo od fabriko-marko komercal. (vorto internaciona sub la formo logo, ma logo ja existas en la L.I. por navala utensilo). En la Franca existas la vorto « logotype » rare uzata, ma havanta la sama senco kam « logo ». Me do selektis ol por Idigar olu ed evitare konfundon. Ica vorto existas anke sub ica formo en la Hispana.

'lontana' : altra vorto por : fora.

'lukumo' : orientala dolcajo.

'okurar' : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».

' »mandala »' : Tibetana pikturo qua montras cirklo en quadrato kun tre diversa aspekti e kolori. Ol esas supozata esar suportilo por atingar la spirituala veko.

'manikeismo': La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulo sennuance kom tote bona o tote mala.

'mansio' : sinonimo di domo (latina vorto)

'megapolo' : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idiom)

'metroo' : Lor la Ido-renkontri di 2014 en Paris, la Idisti volis uzar ica vorto por la subtera treno. E nur ica vorto pro ke li judikis ke « subtera treno » esas tro longa. Konseque, me rezolvis adopter ol.

'mujiko' : basaklasa rurano en carala Rusia.

'neolitiko' : Lasta periodo dil prehistorio.

'NIFO' : Ne identigita fluganta objekto, nomata anke fluganta diskri od en kelka lingui : fluganta subtasi. On supozas ke li vehigas exterterani en lia internajo.

'onomancio' : Kapableso predigar per la literi di persono-nomo, lua futuro.

'optimizar' : Ita vorto existas en la Angla, Franca e Germana patuazi. On povas vicee uzar sen steleto la vorto maximbonigar.

'paleolitiko' : Periodo di la antiqua stonepoko komencinte approxim du milion yari ante nun e durinta til la debuto dil agrokultivo.

'pan' : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, komplete.

'patuazo': nacionala, naturala, o matrala linguo. Interlinguo ne povas esar patuazo. Venas de la Latina patriensis qua signifikis : patrala (matrala) linguo.

'piktogramo' : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.

'pucho' : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.

'radiofono' : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitar la possiba konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.

'resursi' : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablosi e la interna richaji di persono od organizuro.

‘rocketo’ : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro. Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.

‘samurayo’ : Gardisto. Nomo dil membri dil anciena militistal klaso en Japonia.

‘sensoro’ : Instrumento qua konvertas mezuri a fizikala quantesi. Vorto trovebla en omna DEFIRS-lingui, excepte la Franca (Angla, Germana, Hispana, Italiana, Rusa).

‘sinkronaleso’ : Misterioza koincidi neexplikebla racionale o per ja existanta cienco o savo.

‘shako’ : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma jarcento.

‘shamanismo’ : Praktiko di qua la skopo esas mediaco inter la mondo di la homi e la spiriti dil naturo.

‘smartfono’ : Moderna poshtelefonilo anke surnomizita « telefonilo inteligenta » en plura lingui. Omna DEFIRS-lingui konocas ita vorto venanta de la Angla „smartphone“.

‘soyao’ : Planto di qua la grano esas fabo oleoza. Oi esas veninta de la varma regioni di Extrema-Oriento. Ma la plu multa Idisti preferas la formo : soyo.

‘sponsoro’ : mecenato.

‘termoluminecenco’ : kaloral lumifado.

‘TM-efekto’ : Sentimento di antipatio quan on havas nekonciante e nevole kontre lando e lua resortisanti, quankam li esas senkulpa, pro la mala agi da un de lua civitani kontre onu.

‘toponimo’ : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

‘tornado’ : vortica ventego.

‘totalitera’ : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

‘trajekto’ : surirenda voyo por irar de loko ad altra loko. Ed anke la ago surirar ica voyo por efektigar onua voyajo. (vorto trovebla en la Hispana, Angla, Franca)

‘yo’ : popul-vorto signifikanta : saluto. Oi esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.

‘yudo’ : Israelido. Persono di ‘yuda’ religio.

‘yudismo’ : Monoteista religio dil yudi.

‘xenofobio’ : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

'jame' : nulatempe

kalceo : shuo

'lontana' : fora

mansio : domo

'sovente' : ofte

'travalio' : laboro

'ye bon merkato' : chipa

'donar la bonveno ad' : aceptar

GRAMATIKALA VORTI

'ergo' : do, konseque.

'itaque' : pro to, pro ico, camotive.

'nihilominus': malgre to, malgre omno.

'quoniam': pro ke.

'utinam': utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morge !»

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

arobase : arobo (informatiko)

«convivial» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifikas : gastamika.

«compromis» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, miskomprenesas da la plu multa Idisti. Oi ne devas konfundesar kun la Idala vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.

hashtag : dieza vorto (informatiko)

«to optimize (E), optimiser (F), optimieren (G)» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna Idisti per la vorto : maximbonigar.

site (archéologique) : loko (arkeologial).

«sociétal» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dicionarii, nule relatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas

diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : prisocia. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «Ico esas prisocia fenomeno».

totalitaire : totalitera (uzata da S.Quarfood en 1938). Ma on povas anke uzar : totalitara.

Ica listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future. Me ne volas diskutar abstraktite, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar texti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

CITAJI : *La maxim bona moyeno efektigar onua promiso esas nulatempe promisar ulo.* (Napoléon Bonaparte)

La vorto « vertuo politikal » esas sensencajo. (Napoléon Bonaparte)

Socio sen religio esas quale navo sen busolo (Napoléon Bonaparte)

IVAIN O LA KAVALIERO KUN LEONO

[Rezumo di lo preirinta : *Che la korto di rejo Artur, kavalieri interdisputas ed ula de li komencas rakontar un de lua aventuri eventinta en stranja etoso ed akompanata da stranja e desquietiganta marveli. Quik pos ca raporto s-ro Gauvain rezolvas departar ed ipsa serchar aventuro. Il ocidas misterioza kavaliero e persequesas da iracoza turbo. Pose, il asistas l'enterigo di ca kavaliero. Tandem, il amoreskas lua vidvino. Ma elta trauras e ne volas konsolacesar. Tamen, elua servistino chanjigas pokope elua opinono ed el sucesas venigar lua protektato. Ilu tante plezas a la siniorino ke mariajo rezolvesas*

ante la veno di rejo Artur. Lor la veno di ca suvereno granda festo eventas en la siniorio Landuc.]

Agez talmaniere, bona kompanulo, ke ne mankez ulu en nia kompanio ! Co ne esos me, me juras lo.

« Lo esas marveloza quale il ne sucias pri co ta qua havas kom fato la feliceso. Feliceso esas plu dolca por gustar kande longatempe lu vartigesis. Amor-joyo qua venas tarde semblas esar verda lenio qua brulas e donas plu granda kaloro e la lenio tante plu valoras kam ol esis lenta por acendesar. Existas certena kustumi quin on renuncas nur desfacile. Kande on volas lo onu ne povas lo. Icon me ne dicas se me havus tam bel amikino kam vu havas, ho bela kompanulo. Ye la respekto quan me devas a Deo, me abandonus elu nur kun granda chagreno ! Advere me amoregus el ! Ma ulu qua konsilas bone altru ne savus konsilar su quale ta predikisti desloyala qui docas e predikas lo bona quon li ne volas facar ! Sinioro Gauvain dicis tanta kozi ad il ed esis tante postulanta ke il obtenis de Ivain la promiso ke il demandus konjedo por departar. Pose, il forirus se il obtenus ol – e agante fole o saje – il retrovenus a Britania.

Konseque Ivain volas parolar diskrete al damo qua suspektas nulo ed il dicas ad elu :

-Mea tre kara siniorino, vu qua esas mea kordio, mea anmo, mea maxim bona kozo, mea joyo e mea saneso, ulon promisez a me por vua honoro e por la mea...

La damo quik grantas ico ad il, sen savar pri quo parolesas :

-Bela sinioro, elu dicas, imperez to quon vu volas !

Lore sinioro Ivain demandas ad elu la permiso akompanar la rejo ed anke irar por turnirar, por ke onu ne nomizez ilu amuzemulo.

Elu dicas ad il :

-Me grantas a vu ica konjedo ma nur por ula tempo. La granda amoro quan me havas a vu divenos odio, esez certa pri co, se vu transiros la periodo quan me selektos por vu. Se mea amoron volas vu havar e mem nur kelkete amorar me, pensez retrovenar un yaro pos nun exakte ye la sama dio kam hodie. Mea amoron vu ne plus havos se vu ne esos retroveninta apud me lor ita dio.

Sioro Ivain ploras e tante sospiras ke il povas apene dicar :

-Siniorino, ita dato esas tre fora, se me povus esar kolombo singlafoye kande me volus lo, ofte kun vu me esus ! E me pregas Deo ke ne plezus a lu lasar me tante longatempe fore de vu. Ma ulu qua esperas retrovenar frue ne konocas la futuro. Me ne savas to quo eventos a me, sive maladeso sive karcero. Vu devus konsiderar la impedi qui povus sufrigar me.

-Tale me agas, elu dicas, ed anke me promisas a vu ke, se Deo protektas vu kontre la morto, nul impedon vu havos tam longatempe kam vu pensos a me. Or do pozey sur vua fingro ica ringo mea quan me donacas a vu. Ek la lapido de qua ol facesas, me dicos a vu la povo : nul amoranto vera e loyala ne

povas sufrar ula malajo. Ita qua surhavas ita ringo, ita qua vere grantas granda valoro ad ol e memoras sua amikino, plu dura kam fero divenas. Ol havos a vu tam valoro kam shildo, mash-tuniko. Ma me volas ke a nula kavaliero vu prestez nek donacez ol. Me donas olu a vu pro amoro.

Sinioro Ivain havas sua konjedo. La rejo ne plus volas vartar irge quale esez la motivo pri co. Nome, il esas

nepacienta ke on adduktez la promen-kavali garnisita per seli e freni.

Me ne plus savas quale rapportar la deproto di sinioro Ivain e la kisi di ca deproto, qui trasemesis per lakrimi, bone odorizita per granda dolceso. E pri la rejo kad me rakontos a vi, quale la damo duktis il, ed elua servistini kun el ed elua omna kavalieri anke ? Me parolus pri co dum tro longa tempo.

(Duro sequos)

IDO-RENKONTRU DI 2018 EN PROVINS

La hotelo dil Idisti en Provins

La Ido-renkontro esis komenconta dum la 26ma di septembro. Por povar acceptar la Idisti e mediagar por li se esus problema, me rezolvabisadirar la Ibis-hotelo di Provins lor la mardio 25ma di septembro. Me arivis ibe

senprobleme per treno departanta de la estala staciono (Gare de l'Est) ye 17 kloki, cirkume. Ma, pose, esis desfacila a me por trovar autobuso duktanta al hotelo, tante plu ke esas labori cirkum la staciono, qui igas desfacila trovar la justa autobusi. Unesme me eniris autobuso, numero 47, di qua la duktero asertabis a me ke ol vehigas til la turismo-agenteyo dil alta urbo. Ma il ridetis e trompis me. Pos ula tempo, me konstatis mea eroro e me mustis retrovenir a la fervoyalala staciono per altra autobuso. La termino esis proxima al turismo-agenteyo dil basa urbo. Me drinkis teo e manjis kuko en bela e moderna kafeeyo. Questioninte la jerantino, el informas me ke la justa autobuso havas la numero 50. Me trovas lua plaso pos questionir yuna

kolegiani. Cafoye, me sucesas arivar al turismo-agenteyo dil alta urbo. Desfortunoze, la turismo-agenteyo jus klozis lua pordo pro la fino di la labor-tempo e me ne trovis ulu por informar me pri la voyo surirenda. Pos erorir plurafoye, me fine e ne sen desfacilesos arivis al hotelo, qua jacas en agreabla ma izolita loko cirkondata da bosketo. La tempo dil arivo esas aproxime 19 kloki, danke la somerala tempo e la bela vetero la jorno esas ankore lumoza. Me dineas per saporoza repasto ne longatempe pose, ma me havas surprizo nam me kredis ke anke s-ro Pontnau ja esus arivinta pro ke me kredis ke il devis venar cadie, ma probable il havas tardeso pro la longa e fatiganta voyirado quan il efektigas automobile. Vespere, me iras frue a mea chambro e me spektas la televiziono.

Merkurdie, 26ma di septembro – Ico esas la maxim desfacila e penoza dio. Matine, me ne vidas s-ro Pontnau. Kad ulo mala eventis a lu ? Me questionas la persono qua okupas su pri la klienti, el savigas me ke s-ro Pontnau arivos erste dum ca dio, versimile dum la posdimezo. Quietigita, me departas por aceptar unesme Frank Kasper che la estala staciono. Desfortunoze, me eroras pri la direciono dil autobuso enirota e me mustas retrovenar ed enirar altra autobuso. Me disipas vane tempo. Kande me arivas al fervoyala staciono di Provins Frank Kasper informas me pertelefone ke il ja esas en la treno por Provins ! Il ya sucesis desintrikar su sen savar la Franca, me admiras ico. Do, me eniras la treno qua departas por Paris en la skopo donar la bonveno ad altra personi. Surveye s-ro Scholz telefonas a me por savigar ke lua treno havas neprevidita tardeso e ke il arivos erste ye 16 kloki vice 14 kloki quale anuncita ! Me arivas en la staciono e kurtatempe pose me vidas du Germani arivar en Paris : s-ino Drog e s-ro Heintze. Me propozas a li vartar la ceteri, ma li preferas departar quik a

Provins ed opinionas ke li esas apta desintrikar su sen mea helpo. Ni, tamen, havos problemi por obtenar la treno-bilieti por Provins nam la gicheto por vendar la bilieti esas klozata pro misterioza motivi e ni mustas uzar automata aparato qua ne sucesas funcionar per Franca questioni, ma stranje, funcionas bone per la Germana. S-ino Drog e s-ro Heintze eniras la sequanta treno e departas fidante lia kapableso desintrikar su. Pos ico, me dejunas en la staciono. Me volunte irabus aden la proxima quartero Indiana che la paseyo Brady, ma me timas ne havar suficanta tempo. Me nur kelkete promenas en la cirkumajo. Plu tarde me retroiras a la estala staciono e me vartas. Fine, pos sat longa vartado, s-ro Scholz arivas kun s-ino Riccarda Rieke (Berlinanino) e s-ino Rumi, Bulgariana habitanta en Germania. Pos la saluti, ni iras a la treno por Provins qua esas quik departonta. Ni ne vartis longatempe. Desfortunoze, la treno esas plenega e ni ne povas trovar plasi por sidar. Me plendas nia samideani qui entraprezis longa voyajo e pluse mustas stacar. Arivinta en Provins, s-ino Rieke mustas vartar yunulo qua duktos elu ad elua chambro. Elu lokacis ca chambro che afabla muliero de Afrikana origino po sat chipa preco. Pro ke me ne savas kande la yunulo venos querar elu, me konsilas ad elu vartar ilu proxim la staciono en videbla loko. Se esas ula problemo, el povos telefonar a me por obtenar helpo. Pose, s-ro Scholz, s-ino Rumi e me eniras la autobuso duktonta ni a la turismo-agenteyo dil alta urbo. Arivinta ibe, ni esas marchanta dum aproxime 10-15 minuti por arivar al Ibis-hotel. S-ino Rumi pensas ke co es tre fatiganta pos vehado-jorno e me ne povas desaprobar elu. Fine, ni arivas che la hotelo e ni trovas caloke s-ro Pontnau e Frank Kasper qui esas ja ibe. S-ro Pontnau akompanas s-ino Rumi qua esas pasonta un nokto che la kampeyo « La Licorne » (La Unikorno) ube ja esas Marion Kasper. Dume, me

telefonas a s-ino Drog, kad el bone arivis? Yes, ma el esas desquieta nam la klefo di lua lojeyo ne sucesas klozar la pordo. Pro ke esas vespero, me povas nule agar, ma me promisas ad elu ke se morge la problemo pluduros, ni probos trovar altra lojeyo por elu. Opozite, kande me telefonas ad elu, s-ino Rieke savigas ke el esas kontenta, omno functionis glate, afabla yunulo (la filiulo di la lugantino) venis querar elu e trovis elu sen desfacilajo. La lojeyo esas mikra ma neta ed en bona ordino. Nula problemo. Pos la vesperala repasto, la personi prezenta en la hotelo babilas en spaco previdita por la konversado dil klienti ube on povas anke komendar drinkajo. Frank Kasper trovis mesajo da Konstantin Yegupov, Rusa samideano habitanta en Anglia, che la forumo idolisto, qua questionis quale il povis kontaktar la cetera Idisti, nam il ne lokacis chambro en la Ibis-hotel ma en altra gasteyo enurbe. Ni ne tro savas quale agar, kande me remarkas lua interretala adreso. Me sendas a lu mesajo informante il ke ni komencos kunsido en konfero-chambro dil Ibis-hotel departante de dek kloki morge matine. La mesajo sucesas sendesar e ni esas plu quieta pri la fato di nia samideano. Ica dio esis tre fatiganta por me pro la vartado e la sucio pri la arivanta gasti. Fortunoze, nur ca dio koncernesis tale.

Jovdie, 27ma di septembro.

Lor la dejuneto Frank Kaspar naracas a ni, ke lu jus retrovenas de voyago en Skandinaviana landi. Diferante de Provins ube ni juas agreabla suno ankore someral, pluvis abundante ibe e la cielo esis tre desplezanta kun koldeta temperaturo. Il tamen huis ta voyago e la homi quin lu renkontris ma il prizas la ritrovata somero en Provins. Plu tarde, ye 10 kloki komencas la kunveno en la konfero-chambro e kurtatempe pose arivas nia expektata samideano Konstantin Yegupov, qua bone parolas Ido kun bela achenko quankam il asertas la kontreajo. Ni spektas unesme

imaji pri la voyago da s-ro Pontnau en Madeira. Ica vidaji esas interesanta e bone komentita. Fine, ni vidas videi ed audas kanti Idala da nia tre aktiva samideano Usana Brian Drake same kam expozo di lua verki.

Por dejunar ni iras al basa urbo ube trovesas mikra restorerii 'ye bon merkato' (chipa). Ni havas desfacilaji por garar la automobili e pro ke me esas l'unika qua konocas la urbo, me duktas mea samideani al quartero ube esas la aludita restorerii. La duktado ne esas facila, nam se la Idisti esas tre desintriukema, kompense li ne esas tre diciplinita e ne sequas bone. Fine, quankam me deziris irar altraloke, ni haltas avan restorerio Indiana ube ja esas Frank e Marion Kasper. Konseque la Idisti sideskas ibe e komendas simpla ma saporiza repasto. Pos la repasto, ni agas turismo e vizitas (precipue la siorini) la miniona mikra butiki dil basa urbo. Ni atingas la vicineso dil jolia kirko mezepokal Saint Ayoul e ni eniras ol, la internajo quankam bela, esas, regretinde, sat vakua. Ma kande ni ekiras, ni vidas grupi de turisti qui arivas por vizitar olu. Plu tarde, ni iras a kafeeyo di qua la muri esas ornita per desegnuri ulagrade erotika. Ibe ni drinkas sive teo, kafeo o biro. Ekipinte la kafeeyo, segun la konsili da Marion Kasper, ni iras a kompreyo por komprar la necesa nutrivi en la skopo piknikar en libera aero nefore de la turismo-agenteyo dil alta urbo. Me prizas nur duime ica ideo, nam kande ni arivas al dicita loko, certe ankore jornesas, ma la nokto esas proxima e la aero, malgre la bela vetero, esas koldeta. Ma, multa samideani joyas pri ca pikniko e babilas plezure hike. Ni retrovenas al hotelo erste kande la nokto arivas. Ca jorno, klaramente, esis plu agreabla a me kam la tro tensiganta e fatiganta dio ante.

Marion Kasper prizentas fiere sua bela espado

Venerdie, 28ma di septembro.

Pos la kunveno en la hotelo-chambro, rezolvesas irar al alta urbo anciena e vizitar ol. Unesme, ni iras a restorerio havante stilo mezepokal. Esas sat granda selektebleso por la dishi, ma la repasti esas evidentemente plu chera kam en la mikra restorerii dil basa urbo. La idisti rezolvias manjar exter la restorerio sur tabli en libera aero. Esas

[La Turmo Caesar](#)

mikra vento koldeta. Ico ne tre plezas a me, ma – fortunoze o desfortunoze – on demandas a me akompanar s-ino Rumi aden la internajo dil restorerio pro ke el kaptesis da katareto produktita per la koldeta aero vesperal lor la piknika repasto dil preirinta dio. Ni selektas plu chera e bona repasti kam ti qui restis extere e ni babilas. En ta sat obskura chambro esas bela mobli mezepokal. Lor la fino dil repasto, me komendas bona deser-disho. Tandem, ni rajuntas

le cetera por vizitar ca parto dil urbo e lua charmiva butiketi anciena. La mulieri, precipue, regardas omno e Marion Kasper kompras bela espado

ligna, nam el esas membro di kompanio teatral ed intencas utiligar la espado por teatrajo (se me bone memoras parolesas pri ula rejo di Alzacia). Koram ni, el brandisas fiere ita espado. E ni departas por spektar la vidindaji. Unesme la grupo de kelka personi quin me akompanas iras vers la impozanta turmo Caesar (nule relatante al imperiestro Romana, nam ol konstruktesis dum la XIIma yarcento). Kelke plu fore, stacas la kirklo Saint Pancrace (plu bela e plu vasta kam la kirklo Saint Ayoul, ma anke sat vakua). Epigrafo sur stona plako insertita en la muro di la kirklo informas ni ke la Franca heroino Jeanne d'Arc venis adhike en 1429. Kande ni livas ca loko, ni iras vers la splendida rempari. Ibe esas eskaleri por klimar sur la muri. Konstantin

La famoza rempari di Provins

Yegupov qua esas yuna ed ajila iras sur la eskaleri e povas vidar la planajo rural qua cirkondas ca rempari. Astonive s-ro Scholz qua ne plus esas tote yuna viro anke acensas sur la rempari por spektar la ruro. Personale, me agis lo plura yari ante nun, ma hodie me ne plus audacas agar lo pro ke me havas frajila maleoli e me povus danjeroze falar. Fine, guidata da Marion Kasper, ni iras a libro-vendeyo « mezepokal » quan on povas atingar per decensar prudente eskarpa eskalero (tala eskaleri esas frequa en ta ‘medieval’ (mezepokal) urbeto). Ibe on vendas inter altri danjeroza magio-libro e me questionas Marion kad el volas komprar ol, el respondas jokante a me, ke no, nam el ja habitas en Salem e ne prizus konsideresar kom « sorcistino ». La jeranto di la librerio tre interesesas pri la propagando por la L.I. e deklaras ke sen studiar nia komuna idiomu transnaciona, il povas komprenar preske omno de texto en Ido quan on prizentas a lu. Pos promenir ankore en la urbo, ni retrovenas al hotelo por ecelanta dineo e ni finas la vespero por irar al babilado-spaco dum ke la siori

(cepte me) komendas e buvas abundante biro.

Saturdie, 29ma di septembro.

Hodie esas la lasta dio ante la deproto. Matine, malgre la suno, la temperaturo esas kolda. Ni mustas surhavar lanajo por ne sufrar pro la tro basa temperaturo. Unesme ni iras al turismo-oficeyo dil alta urbo jacante ne tre fore de nia hotelo. Ibe on povas komprar multa mikra objekti e karti kom memoraji pri Provins. Me prizus vidigar dal Idisti spektaklo medieval, ma ta spektakli eventas tro frue e ni ne havos suficanta tempo por dejunar. Altralatere, ni ne povas vartar li dum plura hori surloke. Me rezolvias promenigar la samideani en mikra treno qua vizitigas da ni la alta urbo anciena. Ni rividias la rempari, la turmo Caesar e la cirkumajo, ma me esas kelkete deceptita, nam ni ne vidas vere ulo nova interesanta. Pose esas la tempo dil dejuno. Plura Idisti e me iras a loko ube esas kelero qua dum la saturdio utiligesas kom restorerio por la « Banquet des Troubadours » (Festino dil Trubaduri) dum la repasto di dimezo e dil vespero. Ibe, on manjas mezepokal dishi en kadro mezepokal kun homi vestizita folklorale quale mezepokani. Me propozas irar adibe. Kande ni questionas garsono, il savigas ni ke vespere forsan ne plus esos plasi, nam on devas komendar quik ca plasi kontre ke por la dimezo-repasto esas ankore multa libera plasi. La Idisti ne semblas tre entuziasmoza por irar a ca loko dimeze. Lore, Marion Kasper dicas nelaute : « Se ni ne iras adibe nun, forsan ni iros nulatempe ». Me asentas, ed el e me iras a la « Banquet des Troubadours » dum ke la cetera samideani preferas irar ad altra loko. Ni ne regretas nia rezolvo, nam la etoso esas extraordinara kun ecelanta nutrivi e legumi koquita quale dum la mezepoko. Marion prizas precipue la « hypocras » (cinamo-vino). La

Siniornino Marion Kasper che la trubaduri

trubaduri kantas agreabla kanti mezepokal e pose esas spektakli kun jongladi e fairo-gluto. La homi divenas sempre plu entuziasmoza e joyoza e la etoso divenas simila ad olta dil famoza vakanco-klubo « Club Med » (me povas dicar lo, nam me olim frequentis la « Club Med »). Fine, omni invitesas dansar, me kelkete hezitas nam me esas mala dansero ma Marion Kasper susuras a me : « Me ne kredas ke ico esas tre importanta ». Konseque ni dansas amuziva danso mezepokal. Kande omno finesas, Marion e me esas ravisata irir a ca loko. Ni esperas ke la ceteri povos juar anke agreabla vespero en ta kelero. Desfortunoze, ni saveskos plu tarde ke ico ne esis possiba, nam vespere ne plus esis disponebla plasi. Nur Marion e me esis la fortunozi qui aginte sagace povis profitar la spektakli e la etoso unika di ca repasteyo ed amuzeyo.

La sequanta dio, 30ma di septembro, esis la dio dil retroveno adheme. Cafoye, esis nula problemo por la treni e la veho al estala staciono. Me nur regretis ke pro la kurtatempe duranta sejorno, ni ne povis vidar multo de ca urbo, ube esas plura muzei, merkato e spektakli mezepokal –precipue dum la semano-fino -. Ni anke informesis ke la venonta Ido-renkontro eventos en Wuppertal, Germania.

E nun artiklo qua sequas bone la preirinta texto.

Provins, la bel urbo mezepokal

Jacanta ye min kam 100 kilometri de Paris, Provins exposas sua charmanteso. Ita civito, rangizita che la patrimonio (heredajo) mondal di Unesco, esis importanta loko dil komerco dum la Mezepoko. Rempari e monumenti atestas pri la pasinta potenteso di ca ancien urbo komercanta.

To quo unesme frapas la okuli kande on arivas en Provins, lo esas la impresanta rempari erekta cirkum la urbo. Konstruktita inter la XIma e XIIIma jarcenti, li havis kom skopo protektar la homi e la richaji, ed anke montrar la

potenteso dil komti, aparte olta di Thibaud IV, komto di Champania pose rejo di Navara. Il esis unesmaranga viro politikal dum la Mezepoko. Mem se posrestas hodie nur 1.200 metri de la 5 kilometri dil originala rempari, ita

fortifikuri atestas pri la potenteso di ca civito, qua esis un de la urbi maxim bone protektata di Francia.

Importanta loko dil Europana komerco

Spektaklo mezepokal en Provins

Jacanta ye la krucumo dil voyi dil komerco Europana, Provins divenis tre frue kambio-loko influanta, qua atingos sua kolmo per la ferii di Champania dum la XIIma e XIIIma yarcenti. Ico esas la granda epoko di Provins, kande kambiesas omnaspeca produkturi arivinta de omna loki en Europa : tinturi, vini, furvesti, ora kozi...

Multa monumenti atestas ankore pri ca fortunoza periodo, quale exemple la Garbeyo por la dismi. Ante utiligesar por depozar l'imposto per kozi, ita 'mansio' (domo) havante tri niveli lugesis a komercisti dal kanoniki dil kirko Saint-Quiriace ed utiligesis kom kovrita merkato dum la ferii. Hodie ankore videbla, la vulti, procedo arkitektural sat kustoza ita-epoke, atestas pri la richegeso dil proprietanti.

La potenteso dil komti di Champania

Pos l'exploro dil vulti Provins-ana, oportas irar a kelke plu alta loko dum acensar til la suprajo dil turmo Caesar. Ica monumento emblemal dil dicitur urbo ofras vidajo, netrovebla altraloke, super ca mezepokala civito e tote

aparte super la rempari. Lua nomo venas de kredajo segun qua la chefturmo esabis erektita dum la Romana epoko. En la realeso olua konstrukto evas de la XIIma yarcento ed havis kom unesma skopo protektar la palaco komtal. La turmo dominacas la « Val », t.e. la basa parto dil urbo Provins, e kulminas ye l'extremajo di rokoza sporno. L'arkitekturo di ol esas tote exter la normi di ta epoko : bazo quadrata, formo oktogonal e quar korbelturmi di angulo... Ico es masiva ed impozanta ensemblo vizanta impresigar per la richeso e la potenteso dil komti di Champania por la okuli dil exterani.

Galerii havante diversa skopi

Provins deskovresas anke danke olua subtera paseyi jacanta sub la « hôtel-Dieu » e la strado Santa-Thibault . Ita galerii kavigesis dum la Mezepoko por extraktar la ful-tero qua utiligesas por netigar la lano, nome la drapo-industrio en ca regiono esis tre prosperanta ita-epoke. Plu tarde, ica subtera paseyi havis diversa skopi : refujeyo, magazino, eventuale kunveno-loko di sekreta societi : quale atestas pri co skriburachi supozigante ke kompanuli e framasoni su renkontris ibe.

La rozo, granda simbolo !

Tandem ne esas posibla liver Provins sen vizitar lua famoza roziereyo. Ca gardeno qua extensesas sur plu kam tri hektari shirmas plu kam 1.500 rozieri, inter li esas la famoza rozo di Provins. Kom vera emblemo dil urbo, ica floro havante efiki medicinal adportesis de

Champania, lor ilua retroveno di krucmilito en 1240. Facinata per la beleso dil roziereyi dil palaco di la sultano, la dicitu komto, lore sakrigita kom rejo di Navara, supozeble havabis l'ideo inundar per ta flori, dum l'epoko di lua retroveno, la kolineti dil civito Provins. Forsan anke il volis tale seduktar ilua amoratino, rejino Blanka de Kastilia... Ma la historio ne revelas ico !

Dhimashq (Damasko) da Thibaud de

(Artiklo da Vincent MAZOUË publikigita en la revuo « Les Veillées des Chaumières »)

Nia ancestri la Vikingi

La tradicionala idei esas tenaca, precipue olti koncernanta la Vikingi. Expozo prizentata en la kastelo di Nantes (urbo di west-Francia) subversas oli, nam ol vidigas altramaniere ita homi supozata esar nur populo de spolianti sangodurstanta kuafita per imaginata kaski havante korni.

Militisti, Valkirii, exploranti...Quon ni savas vere pri ti quin ni nomizas la

Vikingi, e quin on situas en la Historio inter la VIIIma e la XIma yarcenti di nia

ero ? La expozi internaciona prizentata en Nantes qua realigesis en kunlaboro kun la muzeo historial di Stockholm, Suedia, e qua antee instalesis en Ottawa, New York, Sydney, Chicago, Barcelona e Tallin, montras portreto plu komplexa e subtila kam ta quan ni havas enkape.

Ne existas populo havante ca nomo

Komencante per lia nomo. Fakte, la vorto « Vikingo » ne indikas la populi dil Nordo, ma funcione, qualeso, nome olta di komercisto. Vikingo qualifikas la stando di ta qua departis por komercar. On dicas pri viro (od anke muliero) ke lu departas « kom vikingo ». Ita-epoke, la populi Skandinaviana ne existas kom sola ento, ma konstitucessas ek diversa grupi, ti qui situesas en la maxim estala regioni esas le *Rus*, qui donis lia nomo a Rusia. Habitante en povra regioni, ita komunitati fondis lia ekonomio sur la mikra agrokultivo, la peskado e precipue la komerco. Nome, li praktikas depos longa tempo la voyirado sur la komercala voyi maral.

La Vikingi desembarkis en Europa ne nur kom la barbari quin on ofte deskriptas. Li ja antee establisabis komercala kontori omnaloke. La Suedani vers l'Esto (en Rusia e til Konstantinoplo), la Daniani vers la Sudo (til Hispania), e la Norvegiani vers la Westo (en Islando quan li koloniigis, en Granda Britania, en Francia ed en Hispania). En singla de ta kontori, on parolas lia linguo, la anciena Nordana

(anciena linguo komuna dil Skandinaviana landi).

Tre apta naviganti, la Vikingi atingis la kontinento Amerikana 5 yarcenti ante Kristofo Kolombo. Lia navi nomizesas diversamaniere : knörr, langskip, snekkja... Oli havas diversa funcioni ed esas tre duktebla, tam bone surmare kam sur la riveri quin li trairas por atingar la komercala portui interne di la landi. Kande la Vikingi su instalas ulaloke, li insertas su tote simple e naturale en la habitantaro lokal. Se la teritorii ne esas populizita, li koloniigis oli, lo esas to quon agis Erik « la Reda » Thorvaldson (dicitu « la Reda » pro la koloro di lua hararo) dum fonder, lor la Xma yarcento, la unesma kolonio en Grenlando.

La inkursi historial

Ma lia navi posibligas anke a li (lo esas nekontestebla fakteto) entraprezar inkursi interne di la landi. Dum la IXma yarcento, Paris siejesas quarfoye. La sude di Francia ne esas indulgata. Björn Fera-Kosti, rejo di Suedia e di Uppsala, navigas tra la mediteraneo por atingar Occitania. Il partoprenas la kombati en Narbonne e Nîmes, pose navigas sur la fluvio Rhône e brulas la urbo Valence. Certe, la populi dil Nordo efektigis destruktera inkursi, ma ico esis anke la kazo dil cetera invadi di ta epoko, precipue olti entraprezita dal mohamedani dum la VIIIma yarcento.

La periodo koncernanta la Vikingi

inkluzesabis inter la yaro 793 e la yaro 1066. Amba dati fixigesis pro historiala motivi, ma la kulturo dil populi Skandinavian esas, kompreneble, plu extensita kam ico. La yaro 793 konformesas al atako quan la asaltanti

Skandinavian entraprezis kontre la monakeyo dil insulo Lindisfarne, an la nordestala litoro di Anglia. E la yaro 1066 markizesis per la lasta grand inkurso, nome la batalio di Stamford Bridge, dum qua la rejo di Norvegia, Harald Hardrada, probis prenar la krono di Anglia de rejo Harold Godwinson. Hardrada desembarkis kun lua armeo (300 navi e 9.000 viri, onu dicas) e Tostig, la fratulo exilita di Harold, kom precipua helpanto. Harold Godwinson retropulsis la atakanti, ed ico havis kom konsequo la morto di lia rejo e di sua propra fratulo.

Lia organizuro kultural e social

Lor la spoliadi, la religiala loki, qui kontenas richa trezori, esas sen defenso militistal e pro co tre facile atakebla. La Ekleziani, qui savas skribar, konseque subisas nombroza extorsi. 'Itaque' li esas la autori di la maxim multa rapporti. Altra texti, plu indulgema, poslasesis da Araba voyajeri, quale Ibn Fadlan. Ica literaturozo naracas Vikinga socio dividita en tri granda klasi : olta qua korespondas al nobelaro ; la meza klaso qua inkluzas la farmisti (agrokultivisti, edukisti di porki, bovini e mutoni), la peskisti same kam la mestieristi ; e fine la klaso dil sklavi. Iti laste dicita kompresas en Europa, o kaptesas lor la spoliadi.

La socio Vikinga konstruktesas sur la mariajo e la familio, en la interesto dil genitado e dil prospero di la klano. La mulieri esas judiciale sub la tutelo di lia sposuli, ma la divorco permisesas ad eli. Cetere eli havas importanta rolo,

nam eli esas garantianto dil familiala tradicioni di la hemo e dil jerado di la farmodomo (t.e. eli direktas la gehomi servante eli).

Lo esas la tasko dil mulieri efektigar la fabrikado dil vesti en singla hemo. Taskope, on praktikas la kultivo di la lino e dil kanabo. La mutoni furnisas la lano (tre utila precipue por la konfekciono dil segli di la navi). La texebli (vestala o por la tapeti domal) texesas o povas tintesar flave, rede o verde, plu rare blue. La maxim richa vesti ornesas per broduri ek ora fili. La orlaboruro esas tre delikata. Perli, pendo-juveli, *fibuli* (metala agrafi utiligita por fixigar la extremaji di vesto), zono-bukli ek bronzo, arjento od oro por le maxim richa realigesas kun granda precizeso artal. La laboro-savo dil mestieristi pri ledro e furvesti kompletigas la kostumaro. La populi Skandinaviana grande atencis lia aspekto estetikal e sociala.

Surtable, onu dispozas manjilaro ek osto, korno o ligno, e vazaro ek ceramiko od ek fero, eceptale ek vitro. La domi konstruktesas segun la lokala 'resursi' ek torfo od ek ligno e disponas moblaro ek skultita ligno.

La amuleti e diversa statueti quin ica populi posedas reprezentas lia dearo. La Vikingi esas pagana, politeisti, veneracante la deaji Odin (precipua deo dil mitologio nordal), Thor (deo dil tondro e di la milito), Freyr, (deo dil fertiles).... Ita mitologio kelke transformesis plu tarde dal romantiki Germana. On ritrovas che li (la romantiki Germana) la Valkirii, ita armizita mulieri qui flugas super la bataliagri, disdonante la morto.

La fino di la inkursi en Francia

La ritui funeral esas diversa segun la regioni Skandinavian, ma le du precipua esas la kremaco, en la skopo ke la korpo liberigez l'anmo por ke ol havez duesma vivo, e la enterigo. Ita laste dicitas facesas generale en navo, o parto de ol simbolizante la tota navo. La brava militisti e la alta klaso social povis esperar irar al Walhalla, t.e. ulaspeca paradizo.

En Francia, tedita subisar la invadi e pagar neutile ransoni po paco nulatempe egardata, la karolingana rejo Karolus la Simpla signatis en 911 la kontrato di Saint-Clair-sur-Epte, par qua il cedas la povo koncernante la komtio Rouen a chefo di trupo Daniana. Rollon (Hrolfr), kambie di lua konverto al kristanismo e kondicione ke il ed ilua viri defensez lia nova teritorio kontre la invaderi. La chefo Rollon establisas lore la limiti di ca regiono, qua, imperata da homo dil Nordo adoptas la nomo Normandia ; La Daniani di Rollon su instalis inter la populo dil imperio karolingana ed abandonis lia deaji Odin, Thor e Freyr, dum adportar lia kapableso komercal e lia mestierala laboro-savo.

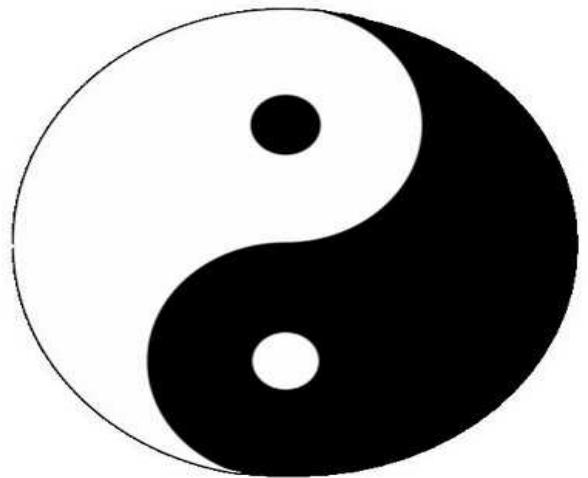
Existas nemulta restaji di ta epoko en Francia. Yen la motivo pro quo la expoziun nun propozata en l'urbo Nantes esas exceptala. Ol prizentas plu kam 550 peci arkeologial de qui granda nombro esas objekti remarkinda, raramente expozata exter Suedia. Ico esas evento videnda !

(Artiklo da Hélène ARSANGER publikigita en LES VEILLEES DES CHAUMIERES)

TAO-TE-KING

Sequo duadek-e-unesma

LX

Oportas direktar granda lando
quale on fritigas mikra fishi.
Se on guvernas la mondo segun la SENCO,
la transpasinti ne retrovenas sub formo di spiriti.
Ne ke la transpasinti ne esas spiriti,
ma lia spiriti ne esas nociva a la homi.
E ne nur la transpasinti ne esas nociva a la homi ;
Ma neanke la Sajulo facas malajo a li.
Kande, quik delore, ita du potenti ne internocas,
lia FORCI di VIVO konjugas lia efiki.

HISTORIO DI ROMA

LXXIV. L.LICINIUS.LUCULLUS.

Lucius Licinius Lucullus, nobela, eloquenta e richa markizis lua questoreso per ludi splendidega quin ilu donis al populo. Balde, en Azia, per la negociado di Murena, il obtenis ke la navaro di Mithridates same kam la persono Ptolemaios, rejo di Alexandria, livris su a konsulo Sylla. Elektita kom pretoro, il guvernus Afrika kun la maxim granda equitato. Sendita kontre Mithridates, il liberigis sua kolego Cotta, siejata en Chalcédon. Il anke cesigis la siejo di Kyzikos, destruktis per fairo e per famino la trupi di Mithridates, ed ekpulsis ilu de sua regio, me volas dicar, del regio Ponto. Mithridates, asociita a Tigrane, rejo di Armenia, venis itere por atakar il ; ma il vinkis lu kun extraordinara fortuno. Irigante til eceso la luxo dil vestaro, il havis precipue pasiono por statui e pikturi. Plu tarde, pro ke il sufriis pro dementeso, on konfidis lua tutelo a lua fratulo M. Lucullus.

LXXV. L. CORNELIUS SYLLA.

Cornelius Sylla, quan lua fortuno nomizigis la felica Sylla, esis ankore tre yuna infanteto portata da lua nutristino, kande muliero prizentanta su ad il, dicis : « Saluto ! ho fortunoza yuneto, di qua la fortuno igos olta dil patrio. » Pos ca paroli, el desaparis ; malgre omna serchadi, onu ne trovis elu. Sylla, questoro di Marius, recevis de la manui de Bocchus, Jugurtha kom kaptito. Kom lietnanto lor la milito kontre la Kimbri e la Teutoni, il kontributis importante al vinko. Kom pretoro, il esis bona judiciisto por la civitani ; dum lua ofico kom pretoro il administris la provinco Cilicia. Lor l'epoko dil Sociala milito, il vinkis la Samniti e la Hirpini. Il impedis Marius destruktar la monumenti ube Bocchus reprezentesis livrante a Sylla la kaptito Jugurtha. Kom konsulo, il obtenis per lotrio la provinco Azia, fugigis Mithridates proxim Orkhomenos e Khaironeia, vinkis en Athina Arkhelaos, generalo di ca rejo, kaptis la portuo Peiraieus, e vinkis, lor lua paso, la Medi e la Dardaniani. Kurtatempe pose, informita ke la lego Sulpicia jus transferis lua komando a Marius, il retrovenas ad Italia, de ube il ekpulsas Caliban, pos persuadar favore a su la trupi di sua adversi. Il vinkas la filiulo di Marius en Sacriportus, e Telesinus proxim la pordo Kolino. Kande la yuna filiulo di Marius transpasis en Praeneste, il donis a su per edikto, la surnomo di Fortunozo. Il establisla la unesma tabeli di proskripto ed egorjigis en publika « villa » nonamil viri qui livrabis su sen kondicioni. Il augmentis la nombro de la sacerdoti, e diminutis la potenteso dil tribonaro. Pos organizir la republiko, il abdikis la diktatoreso : dum konstatar ke on komencis desestimar ilu, il retretis en Puteoli, ube il mortis pro morbo nomata *phtiriasis*.

LXXVI. MITHRIDATES, REJO DI PONTO.

Mithridates, rejo di Ponto, naskinta en un de le sep Persia, havis segun aspekto e segun kapablesi, tante granda supereso, ke il duktis sampaze sis kavali, e parolis la linguo di kinadek nacioni. Dum ke la milito Social dividis la Romani, il ekpulsas Nikomedes de Bythinia, Ariobarzane de Kapadokia, e sendas, a tota Azia, letri qui preskriptis masakrar, ye ula konvencioninta dio, omna Romani : ita impero obediesis. Pose, il kaptas Grekia ed omna insuli, excepte Rhodos.

Sylla vinkis ilu lor batalio, sizis lua navaro danke la trahizo di Arkhelaos, ipsa vinkis itere ilu proxim Orkhomenos, presegis ilu e povabus kaptar il, se, pro lua hasto marchar kontre Marius, il ne preferabus signatar paco irgakuste kun lu. Plu tarde, Lucullus divenis vinkero kontre Mithridates, ilqua esforcis rezistar a lu en Kabeiroi. Tandem vinkita da Pompeius lor atako noktal, la rejo di Ponto fugis a lua domeni, ube lua filiulo Pharnakes sediciigis la populi kontre il, e siejis lu en turmo, ube il absorbis veneno. Pro ke la efiko di ol esis tro lenta, nome, depos multa yari, il fortifikabis sua korpo, per plura antidoti, kontre omna veneni, il venigis la Gallo Sithokus, quan on sendabis por ocidar ilu, e qua fugis terorigita pro la majestozeso di lua vizajo, ma la manuo dil mortigero tremis : Mithridates ipsa helpis ilu realigar la homocido.

LXXVII. CN. POMPEIUS LA GRANDA.

Cn. Pompeius la Granda sequis, lor la interna milito, la partiso di Sylla, ed agis omnamaniere por meritar lua tota afecciono. Sen kombatar, il rikaptis Sicilia de la proskriptiti. Il prenis Numidia de Hiarbas e retrodonis ol a Masinissa. Il triumfis dum ke il evis 26 yari. Pro ke Lepidus volis abrogar la legi da Sylla, Pompeius esante lore simpla privata persono, ekpulsis ilu de Italia. Kande il sendesis kom pretoro en Hispania vice la konsuli, il vinkis Sertorius. Poka tempo pose, il domtis pirati dum tempo di nur quaradek dii. Il koaktis Tigrane submisar su e Mithridates venenagar su. Pose, per marveloza fortuno e per la profunda teroro quan il inspiris, il penetras, norde, aden Albania, en Kolkhidia, che la Henioki, la Kaspiani e la Iberi ; sude, adche la Parthi, la Arabi e la Hebrei. Kom la unesma de la Romani, il avancis til la litoro dil maro di Hirkania, dil Reda maro e dil Arabiala maro. Kande la imperio dil mondo dividesis, Crassus obtenis Siria, Caesar recevis Gallia e Pompeius havis la urbo Roma. Pos la morto tragediatra di Crassus, il imperas Caesar konjedtar lua legioni ; ma Caesar marchas kom enemiko a Roma, ekpulsas de ol Pompeius, ilqua, desvinkinta en la planaji di Pharsalos, fugas adche Ptolemaios, rejo di Alexandria. Septimius, oficiro di ca suvereno, trapikis Pompeius per lua glavo, sub la okuli dil spozino e di la filii di ca heroulo. Pos ilua morto, espado tranchis ilua kapo, qua, til ita epoko, esabis la objekto di ulaspeca adorado. Lo cetera de lua kadavro baloteata per la aquo dil fluvio Nilo, tandem rekliesis e bruligesis da Servius Codrus, qua grabis sur la tombo ca epitafio : HIKE JACAS LA GRANDA POMPEIUS. Akhillas, vasalo di Ptolemaios, pos tegir la kapo di Pompeius per velo Egiptiana, venis por prizentar ol, kun olua ringo, a Caesar, qua ne povis evitar plorar, e brilgis olu en granda quanto de maxim precoza parfumi.

NIA POEZIALA ANGULO

LORELEI

Me ne sav pro quo ta tristes

Di mea sentimento ;
Rakonto dil olimeso
Ne vol livar mea mento.

La Rheno fluas majestoze,
E svala es l'aero ;
La monto-kolmi radioze
Bril en lumanta vespero.

Ed ibe sid yunino fea,
La maxim bel del beli.
Brilas la hari orea
E lua ora juveli.

E dolce kantas e su pektas
Per bel pektilo d'oro ;
Lua melodio dilektas
Per marveloza langoro.

La navigero en barketo
Ne vidas rifa roko ;
Il yernas pro fol regreto
Spektante nur l'alta voko.

La viro e la barko sinkis,
Me pens, en l'aqui onda ;
Per sua kanti el vinkis
Tale Lorelei la blonda.

Heinrich Heine (*Tradukita da Andreas juste*)

Rezumo di lo preirinta:. *Pos ke lua fratulo Ménélaos vundesis, rejo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a milito balde komenconta. La kruelaji debutas senfriste ed esas hororinda. La Akhaiani komencas desvinkar lore Deino Hèrè rezolvas intervenar per suplikar Zevs qua paroleskas. Plu tarde Deino Athènè instigas Diomèdès kombatar sucesoze Arès la milito-deo. Pro diskurso dal divinisto Hélénos la Troiani rihavas kurajo e la milito divenas mem plu frenezioza. Senesperigita la spozino di Hektôr iras renkontre ad elua marajito kun elua infanteto. Hektôr renkontras Paris ed esas provizora ceso dil kombati. Pose, Hektôr defias la Akhaiani e Menelaos volas luktar kontre il, ma lua kompanuli impedas lu acceptar ica kombato quan li opinionas esar tro riskoza por Menelaos. Ma fine Aias ed Hektor rezolvas interafrontar. Tamen, la kombato cesas instantale pro ke nulu povas esar vinkanto. La Troiani probas vane negociar kun la Akhaiani e tandem su preparas itere al kombato. La suprega Deo, Zevs, kунvokas la altra Dei. La kombati pluduras e Zevs intervenas favore al Troiani. La rezultajo esas necerta. La rejo dil Dei esas tre deskontenta pro eventuala revolto da Hèrè ed Athènè ed intencas reaktar severe.*

-Adube vu iras ? Pro quo vua kordio esas tale tante konfuza ? La Kronido ne volas ke on helpez la Argiani. Yen la minaco dil filiulo di Kronos, se lu agas segun ilua parolo : Il aplastos la kavaloo rapida sub vua charo quan il ruptos, ed il precipitos vu ek olu,e, ne ante dek yari, vu risaneskos de la plagi quin la fulmino facos sur vu. Athènè havante klar okuli, tu savos ke tu kombatis tua patro ! Lua iraco ne esas tante forta kontre Hèrè, nam el kustumus sempre rezistar lua volo. Ma tu, ho tre violentoza ed audacoza hundino, ka tu audacos levar tua lanco teroriganta kontre Zevs ?

Tale parolinte, Iris havanta pedi rapida flugeskis, ed Hèrè dicis ad Athènè :

-Ha ! filiino di Zevs tempestoza, me ne povas permisar ke ni kombatez kontre Zevs por mortivi. La unu mortez, l'altru vivez, to esez ! E Zevs rezolvez, quale esas yusta e segun ilua volo, inter la Troiani e la Danaani.

Parolinte tale, el retroirigis la kavali havante hufi masiva, e la Hori desjungis la kavali havante bela krinari ed atachis li al kripi deal, ed apogis la charo kontre la brilanta muro. E la Deini, di qui la

kordii esis trista, sideskis sur ora sidili meze dil cetera Deaji. E patro Zevs pulsis de la altajo dil monto Ida vers la Olimpo, ilua charo havante bela roti e lua kavali, ed il parvens a la sidili dil Dei. E ca gloriozo qua shanceligas la tero desjungis la kavali, pozis la charo adsur altaro e kovris ol per lina velo. E Zevs havante potenta voco sideskis sur lua ora trono, e la larja Olimpo tremis sub ilu. Ed Athènè ed Hèrè sidis fore de Zevs, ed eli ne parolis a lu nek questionis lu ; ma il divinis eli e dicis :

-Athènè ed Hèrè, pro quo vi esas tale afliktata ? Vi ne fatigesis dum longa tempo, adminime, ne lor la batalio qua famizas la militisti, en la skopo nihiligar la Troiani a qui vi havas tanta odio. No ! Omna Dei dil Olimpo ne rezistos a me, tante la fortoso di mea nevinkebla manui esas granda. La teroro tremigis via bela membra ante vidar la meleo e la meleo violentoza. E me dicas lo, e mea parolo efektigesus : frapita amba per la fulmino, vi ne retrovenabus sur via charo aden l'Olimpo, qua esas la domo dil Nemortivi.

Ed il parolis tale, ed Athènè ed Hèrè jemis, sidanta l'una apud la altra, e meditanta pri la moyen igar la Troiani desfortunoza. Ed Athènè duris esar

tacanta, iracoza kontre elua patro Zevs, e sovaja iraco konsumis elu ; ma Hèrè ne povis retenar la sua, ed el dicis :

-Hardega Kronido, quala parolo tu dicis ? Ni ya savas ke tua forteso esas granda, ma ni jemas pro la militema Danaani qui perisos pro mala destino. Ni ne kombatos, se tu volas lo ; ma ni helpos la Argiani per nia konsili, por ke li omna ne perisez pro tua iraco.

E Zevs qua amasigas la nubi respondis ad elu :

-Certe, lor la retroveno da Eôs, tu povos vidar, ho veneracinda Hèrè havante bovo-okuli (1), l'omnopovanta Kroniôn qua destruktos mem plu bone la nekontebla armeo dil Argiani ; nam la brava Hektôr ne cesos kombatar, tam longatempe kam la rapida Pèleion ne staceskos apud la navi, ye la dio kande la Akhaiani kombatos sub lia pupi, luktante en streta spaco sur la kadavro di Patroklos. Ico esas fatala. Me nemulte sucias pro tua iraco, mem se

tu irus a la lastega limiti dil tero e dil maro, ube jacas Iapétos e Kronos, fora de la venti e de la lumo di Hélios, filiulo di Hypériôn, en la klozajo dil kava Tartaros. Mem se tu irus adibe, me nemulte sucias pro tua iraco, nam nulo esas plu senshama kam tu.

Ilu parolis tale, ed Hèrè havante blanka brakii respondis nulo. E la brillanta lumo di Hélios falis en l'Okéanos, lasante la nigra nokto sur la tero nutranta. La lumo desaparis kontre la volo dil Troiani, ma la nigra nokto esis bonvenigita dal Akhaiani qui deziris olu ardoroze.

E la glorioza Hektôr kunvenigis l'agora dil Troiani, duktinte li fore de la navi, an la rivo dil fluvio vorticanta, en loko ube ne esis kadavri. E li decensis de lia kavali por askoltar la paroli da Hektôr kara a Zevs. Ed il tenis enmanue piquo ye dek-e-un kud-mezuri, havante brillanta bronza pinto retenita per ora ringo. Ed, apogita sur ca piquo, ilu dicis al Troiani ca paroli alizita :

Bovo-okuli (1) : Ita bovo-okuli esis kriterio di beleso por mulieri en la Antiqua Epoko Greka.

(Duro sequos)

TILL STRIGOSPEGULO

La duadekesma rakonto

(dicas, quale *Strigospegul'* en la lunlumo petrisas la farino en la korto.)

Strigospegul' vagadis en la lando e venis ad Ulcjo en la vilajo. Ibe il esis itere panlaboristo. Kande do il esis che mastro en lua domo, lore la mastro preparis ulo, nam il volis bakar. E tale *Strigospegul'* esis petrisonta la farino dum la nokto, por ke ol esus pronta fruamatine. Lore *Strigospegul'* parolis : « Mastro, donez a me kandelo, ke me videz por petrisar ». La panifisto dicis a lu : « Me ne donos kandelo a tu. Nulatempe, me donis kandelo a mea servisti ye ca horo. Li devas petrisar en la lunlumo. Tu anke agos tale. » *Strigospegul'* parolis : « Se li do petrisas tale, lore me anke esas faconta lo. » La mastro iris dormar e volis dormar dum kelka hori. Dume *Strigospegul'* prenis la petrisilo ed extensis olu tra la fenestro e petrisis la farino en la korto, ibe ube la luno lumizis, sempre segun la lumo. Kande do frue dum la matino la panifisto ekiris la lito e volis bakar, lore *Strigospegul'* stacis ed esis ankore petrisanta. Lore la panifisto vidis, ke *Strigospegul'* esis petrisanta la farino en la korto, olta esis tote blanka pro farino sur la tero. Lore la mastro klameskis : « Quo ye la diablo ! Quon tu facas hike ? Ka la farino ne kustas tro chere por ke tu petrisez ol en la fango ? » *Strigospegul'* parolis : « Kad vu ne imperis a me petrisar en la lunlumo sen kandelo ? Tale me agis. » La panifisto parolis : « Me imperis a tu, ke tu petrisez che la lunlumo. » *Strigospegul'* parolis : « Nu bone, mastro, esez nur kontenta, eventis amba, en e che la lunlumo e multo ya ne perdesis, nur manuedo. Iton me balde rekolios, ico domajos la farino mem ne po la valoro de un centimo. » La panifisto

respondis : « Dum ke tu nun levos la farino, onu ne preparos la pasto, e tale tro tardesos la bakado. » *Strigospegul'* dicis : « Mea mastro, me savas bona konsilo. Ni esas bakonta tam balde kam nia vicino. Lua pasto trovesas en la petrisuyo. Se vu volas havar ico, me quik iros por prenar ol e portos nia farino a ca loko. » La

mastro iraceskis e parolis « Tu volas venigar la diablo, tu fripono ! Irez al jibeto ed envenigez furtisto e lasez kushar pro me la pasto dil vicino. » Yes, lu dicis ed iris ek la domo al jibeto. Ibe kushis skeleto di furtisto, ita falabis ad infre. Iton il levis sur la kolo e portis lu adheme, aden la domo di sua maestro, e parolis : « Yen me adportas, to quo kushis che la jibeto. Pro quo vu volas havar ico ? Me ne savas, por qua skopo lu esus valida. » La panifisto replikis : « Ni videz, ka tu ne adportos ulo altra ? » *Strigospegul'* respondis : Se ulo altra esus ibe, me portus a vu ulo altra. Ibe ne esis ulo altra. » La panifisto iraceskis e parolis pro iraco : « Tu furtis ulo di la tribunalio di mea siniori e prenis de li lia jibeto. Pri co me plendos

al urbestro. Tu nur videz co ! » E la panifisto ekiris la domo por irar al ferieyo, e Strigospegul' marchis pos il. Ed ico esis tante urjanta por la panifisto, ke il ne regardis addope ed anke ne savis, ke Strigospegul' esis iranta pos ilu. Yen ke stacis do la oficestro od urbestro sur la ferieyo. Lore la panifisto iris vers ilu e tainstante il do plendis ad ilu. E Strigospegul' esis ajila. Quik kande lua mastro, la panifisto plendeskis, yen ke Strigospegul' staceskis apud il ed apertis lua amba okuli. Kande la panifisto videskis Strigospegulo, lore il divenis tante furioza, ke il obliuiis, pri quo il volis plendar, e parolis iracozege a Strigospegul' : « Quon tu volas ? » Strigospegul' respondis : « Me volas nulo altra, ke to pri quo vu parolis, ke me videz, ke vu akuzos me koram la

urbestro. Se icon me nun videz, me devas proximeskar mea okuli tote apude, por ke me povus vidar ico. » La panifisto dicis a lu : « Nur forirez mea okuli, tu esas vera fripono. » Strigospegul' replikis : « Tale onu ofte nomizis me, e se me sidus en vua okuli, me devus reptar tra vua naztrui, se vu klozus la okuli. » Lore la urbestro iris for ili e certe audis, opinionante ke esis folajo dicit, ed abandonis li tale stacante. Kande Strigospegul' vidis co, il kuris a la kontrea direcione e parolis : « Mastro, kande ni bakos ? La suno ne plus lumizas », ed il forkuris e lasis stacar la panifisto. (Duro sequos)

Citajo da CHARLES DE GAULLE :

« La patriotismo, lo esas amar sua lando. La nacionalismo, lo esas odiar olta di la ceteri. »

Kande la Blanka Damo promenigis sua fantomo en la kasteli di le Hohenzollern

La Granda Armeo di Napoléon kontenanta 475.000 viri nemulte impresis caro Alexander. E tale la sendito Franca Louis de Narbonne retrovenis a lua imperiestro dum mayo 1812 sen obtenir ulo altra kam refuzo Rusa. Lore Napoléon klameskis : « Tale omna negociado-propozi faliis ! La mento qua regnas en la kampeyo Rusa, koaktas ni al milito ! »

Tamen ante la komenco dil konflikto, Napoléon instalis su e sejornis en la kastelo di Bayreuth. Ma, ico ne tote plezis ad il. ‘Itaque’ il sendis antee kuriero, por ke lu postulez, ke nur chambri ne-minacata dal Blanka Damo esez en la dispono dil imperiestro.

Il timis la traurala spektro, qua tegesis en blanka velo di monakino e qua promenigis sua fantomo ye noktomezo inter la muri dil kastelo.

On vidabis la Blanka Damo unesmafoye dum la 11ma di marto 1486. Precize che ta kastelo, sentinelo perceptis la blankatre briletanta fantomo, qua promenis sur la kreneli. Du yari pose lu

facis extravagantaji en la kastelo Plassenburg proxim Kulmbach. ‘Nihilominus’ on audis anke ibe personi, qui dicis ke parolesis pri damzelo Rosenau. El vestizis su tale pro ke el probis enirar diskrete la chambro di elua amorato.

Ma la erudit kredis, ke koncerne la Blanka Damo, parolesis pri Kunigunde von Orlamünde, la siniorino di olim di la citadelo Plassenburg. Elua spozulo Otto jus mortabis, kande el amoreskis per nemortiva pasiono la komto di Nürnberg Albrecht la Bela. Tamen ilta refuzis el per la vorti : « Quar okuli obstruktas la voyo di nia uniono ! »

La desfortuna muliero pensis ke co esis la okuli di lua amba filii – ed en elua dementeso di amoro el stekis agulo aden lia mikra kapi.

*«Und dacht, die Kindlein, die ich
hätt'
Werden gewiss die Augen sein,
die mich berauben des Buhlen mein!
Und wurd' das Weib so gar bethört,*

*Dass sie ihre eigen Kinder ermördt,
Und jämmerlich ihres Lebens
beraubt,
Dass sie es mit Nadeln in ihr Haubt
Stach in ihre Hirnschall,
Die zart und weich überall.»*
Monakala kroniko dal sacerdoto
Johann Löer, 1559

(« ***Ed el pensis, la infanteti, quin me havas, esas ya ta okuli, qui furtas de me mea amorato ! E la muliero divenis tante fola ke el mortigis sua propra infanti, e prenis lamentinde lia vivo per stekar aguli aden lia kapo penetrante til la cerebro tenera.*** »)

Ma la komto pensis pri sua genitori kande il parolabis pri quar okuli, nam il savis ke li nulatempe aprobus ilua uniono kun Kunigunde. Nun esis tro tarda. Ed Albrecht ne plus volis savar irgo koncernante la mortigerino dil infanti.

Opresata per lua pezoza peko la komtino pilgrimis a Roma en la espero, ke la papo purigus elua anno e pardonos ad elu lua hororigiva krimino. E fakte la Santa Patro kompatis elu. Il komisis ta repentanta filiino fondar kuvento. Konseque di co, el iris sur sua genui de Plassenburg til la valo di Berneck, ube el fondis la monakineyo Himmelthron (trono dil cielo). Ibe el mortis kom abadino en la yaro 1382ma.

Ma el ne semblis trovir la felicega repozo dil anmo. Nome, de ta tempo Kunigunde vagadis senhalte kom fantomo tra la kasteli dil Germana lando.

Dum la yaro 1544 la margravo dil familio Hohenzollern Georg Friedrich I-a destruktigis la kastelo Plassenburg, por divenor lua proprietero pos la rikonstrukto. Ico iracigis la mortintino talgrade, ke el oblioviis elua kustumala

pacemeso. Elu facis bruiso de kateni ed agis kun sovaja furio en omna chambri, agitis vorticatre la stuli e pavorigis la siniorini dil korto. El mem strangulis la koquisto dil margravo til arivigar il en la transa mondo. En ta ipsa nokto Georg Friedrich fugis hastoze de ca fortreso e nulatempe retrovenis.

Por trovar solvo a lia desespero la habitanti serchis la tombo di la du mortigita filii. Forsan posa enterigo solena povus kalmigar la spirito di lia matro, tale li esperis. Tamen li trovis nulo.

Pose la Blanka Damo honorizis la kastelo rezideyo di le Hohenzollern en Berlin. El aparis al Brandenburgiana princi elekteri Johann Georg (1598) e Friedrich Wilhelm (1688), qui amba mortis poka tempo pose.

La homuli aparte brava entraprezis lore chaso kontre la fantomo. Intimulo di Friedrich Wilhelm renkontris elu sur eskalero ed insultis el per ta vorti :

«Du alte sakramentische Hure, hast du noch nicht genug Fürstenblut gesoffen, willst du noch mehr haben?» (Tu qua esas olda prostitutucatino maledikata, ka tu ne ja drinkis suficante sango di princo, ka tu volas ankore mem plu multa sango ?)

La blanka damo pulsis il adinfre dil eskalero, talmaniere ke multa osti di ca viro ruptesis.

En 1709 on trovis lor konstrukto-labori che la kastelo feminala skeleto. Ja omni joyis, nam on kredis, ke per decanta sepulto di ca persono on cesigos l'apari dal spekto. Ma ne eventis tale.

La Blanka Damo an la morto-lito dil unesma rejo di Prusia

Ja tri yari pose videblesis itere ca muliero sen repozo. Cafoye lo esis an la morto-lito dil unesma rejo di Prusia – kun kandelabro ed altaro-kruco.

Forsan el volis exhortar ilu a lasta penitenco. Nome en ilua streta pektoro esis nemulta plaso por Deo ed omno relatanta a lu.

Kande Napoléon, ye la 14ma di mayo 1812, eniris timeme la kastelo di Bayreuth, pendis ibe forte obskurigita portreto mulieral dil Blanka Damo. Ultree, elua mikra kapo minacis desaparar en kolareto. De elua granda okuli, tristigita per teroriganta sekretaji, el regardis il fixe, quaze el astonesis pro lua prezenteso.

Napoléon informesis pri la raporti koncernante la fantomala aparo. E kande, itanokte, il movis su tre nekalme en sua lito, la Blanka Damo acensis lente la eskalero dil koridoro, eniris ilua chambro sur elua pedeti di spekto ed iris rekte a lu. Terorigita la imperiestro kriis ed advokis lua adjudanto.

On dicas, ke, til la fino di lua vivo il parolis kun indigno pri ca « maudit château ».

La Blanka Damo anke profetumabis la balda falo di Napoléon. Tamen, en 1822 on trovis en la heredajo, poslasita dal kastelano, longa blanka vesto mulieral.

(Segun artiklo Germane trovata che la interreto)

La redemto per la metodo « Vipassana »

Docata en karceri Indiana, la «Vipassana», tre ancien meditado-tekniko, revelesis esar praktiko apta chanjar profunde la homi. La dokumentala filmo **Miraklo en karcero** raportas quale ol komencis efektigesar en la karcero di Tihar.

Dum mayo 1993, Kiran Bedi, nominita generala inspektistino, komencas laborar en la karcero di Tihar, en preurbo di New-Delhi. Ita muliero, konocata pro lua metodi ne-konvencional, va reformar profunde ica karcero di alta sekureso, un de le maxim granda di la mondo – dekamil personi enkarcerigesas ibe – ube regnas la violento, la korupto, la pekunio-extorso e la narkotaji. La personaro edukesis profesionale segun l'anciena tradiciono konsistante ek opresar, izolar e punisar la karcerani. Quik de elua arivo, Kiran Bedi montras sua dифero per deklarar : « *Esas nur tre tenua filo inter ni la oficiri e ti qui inkluzesas. Ni anke facis mispazi, ma danke Deo, ni ne esas en la internajo, li esas en ol.* » El amelioras la vivo-kondicioni dil karcerani per permisar a li la lektado, komodaji en la repasteyo,

plu bona vesti, ‘radiofoni’ e viziti. « *Me partigis, me parolis a li, me lektis kun li, me ridis kun li, en la skopo ke li povez sentar su normala, pro ke kande li ekiras de hike, li mustas retroirar en socio normala* », expresas su Kiran Bedi. Mustafa, arrestito, dicas : « *El montris a ni ke ni esas homi e, konseque, ke ni yurizesas traktesar quale homi.* »

« **La spirito bezonas altanivela pensi** »

En la karcero di Tihar, l'etoso pluboneskas, ma Kiran Bedi ne esas kontentigita. To quon el volas, lo esas ofrar al karcerani la moyeni chanjar profunde. « *La spirito homal bezonas sua propra nutrivi, lu bezonas ulo*

pozitiva, altanivela pensi. Lo esas la unika kozo quan me savis, nam ico esas to quon mea propra spirito bezonas, elu explikas plu tarde. Kiran Bedi serchas la solvo ed ol venos de Rajinder Kumar, yuna oficiro qua, uladie, parolas ad el pri la Vipassana, anciena meditato-tekniko, qua transformis lu : « Me esis abomininda individuo iracema e nun me esas diferanta. » Kiran Bedi nesavis lo, ma la praktiko di Vipassana , establisita en 1975 en karcero di Jaipur, pose en Baroda, produktabis profunda chanji che la inkluziti. Babu Baya, kondamnita pro ocidir tri personi lor kombato inter grupei de banditi, atestas : « Me havis odio a mea enemiki e revancho-pensi. Per la « Vipassana », me chanjis. » Pos ekirar kurso, il kontaktesis kun la familio di lua viktimi por demandar pardon. Hodie, il asertas sorgar pri li quale pri sua propra familio. Kiran Bedi rezolvas do establisar la docado dil Vipassana en la karcero di Tihar. La gardisti esas le unesma asistar la kurso nam, dicas elu, « se la gardisti ne

chanjas, la karcerani ne chanjos ». Kurso pri Vipassana, qua signifikas « vidar la realeso tala quale ol esas », duras dek dii, dum olqui la « dicipuli » komplete tacas e meditadas kun klozata okuli del auroro til la vespero. Li obedias kodexo di konduto per qua li interdiktas a su mortigar, furtar, mentiar, sexuagar ed absorbar toxika produkturi. Tale, la pacigita mento povas analizar la realeso interne di su. Pos la fino di unesma kurso durinta dek dii a qua asistabis la inkluziti, Kiran Bedi, raportas : « Interne di li, li vidis ta sentimenti di revancho, li vidis la iraco, la indijo di respekteto, la malaji quin li facis al socio, li ploris. Li iris al mikrofono por dicar : ni vundis la socio ma ni demandas pardono. Ico esis quaze magiala. » La unesma Vipassana-centro instalita en karcero kreesis en Tihar en la skopo posibligar konstanta praktikado, olqua esas la unika garantianto di vera chanjo.

(Segun interretala artiklo mediter-pour-etre-heureux.com/miracle-en-prison)

CITAO : Ne restez en la pasintajo, ne revez pri la futuro, koncentrez tua mento pri la prezent instanto. (La Buddho)

LA MISTERIO DIL OBLIVIATA VILAJETO

Rezumo di lo preirinta : [En 1943, gespozi iras a la hemo di oldega mortanta onklulo. Li arivas a stranja vilajo ube li invitesas dejunar kun misterioza Ekleziani, qui konfesas esar celita Druidi. Ma ye la fino dil repasto la centyara onklulo havas subite nebona stando. Lu tamen rikoncieskas e, pose, lu durigas la naraco pri eventi sempre plu astoniva di ilua fora yuneso... Il mem naracas la diskreta ceremonio di lua fianco e la tristeso di lua deproto de ta nekonocata e celata loko. Ma pose il havas nekonsolacata nostalgio til ula dio kande il asistas rurala ceremonio tre anciena. Ma il havas la desfortuno, lore, grave maladeskar. Il sucesas tamen transvivar e divenas studento en granda skolo di Paris e fine frequentas homi di alta sociala klasi havanta politikala opinioni Bonapartista. Sur demando da lua fiancitino, il sucesas predicar la futuro. Plu tarde, fatigata per la longa duro dil tempo dil fianceso, il volas instigar energioze lua futura bopatro acpter lua mariajo. Ma iltas esas fanatico partisano Bonapartista. Tamen il furnisas bona motivo por lua konduto. Pose, en la manjo-chambro, sequas long expliko pri temi esotera. La yuna gespozi admiras la sereneso dil adepti di ca antiqua kulto opoze al transpaso di un de li. Pose, li promenadas en foresto e renkontras stranja persono. Plu tarde, li retrovenas al chambro di lia onklulo qua volas dicar importanta kozi a li. Pro ke il indijas forteso, il instigas sua nevulo lektar kayero redaktita da il. Il informesas pri la renkontro di lua onklulo kun la futura Napoléon III.]

Me regardis tacante ita viro, qua, ibe, avan me, tam kalma kam se parolesus pri kartoludo, lektis atencoze la severa vorti qui kondamnis lu plu certe kam la judiciisti dil rejo.

Pose, il haveskis l'ideo prenar suavice la unesma literi dil frazo e skribis oli mayuskule :

BADINGUET

-Ico signifikas nulo...murmuris me.

La princeto atencis me per ta stranja regardo – quaze lu esus mentale absenta – quan il havis ofte, e, per lua voco monotona :

-Le cetera anke signifikas nulo, se on interpretas talamaniere...e tamen, Futaies, mea amiko, lu adjuntis ridetante...ca vorto signifikas por me : Libereso...

-Me ne intelektas !

-Ma yes, dicis Louis Napoléon staceskante por indikar la fino dil audienco : la Imperiestral Destino trahizita qua minacas Bonaparte indulgos Badinguet, qua eskapos... danke vi, mea amiki...e lo esas sioro Badinguet quan vi balde aceptos... Vu esas injenioro dil fervoyo, Futaies ?

-Yes, Sinioro.

-Lore kande vu recevos telegramo signatita per ca nomo – venez querar me...ibe ube Conneau dicos lo a vu !

Dum presar a me la manuo, la Princeto konjedis me per la vorti : « Mea tota gratitudo a nia amiki ».

To quon me nesavis lore, lo esas ke, depoſ la 15ma di marto, l'eskapo dal princo rezolvesabis inter Montholon, Doktoro Conneau e la chambristulo Thélin.

Reparo-labori entraprezesabis en la anciena dekadigita konstrukturi dil fuorto e, preske singladie, la princo, vestizita per blua kapoto, kapvestizita per polico-boneto, iris, sub la pretexto distraktar su, regardar 'travaliar' la masonisti.

Lor la 15ma di mayo, mesajeton me recevis, sur ol skribesis :

« ENIROS TRENO EN URBO ST-QUENTIN – REZERVEZ PLASI – LETRO SEQUOS. BADINGUET. »

Quik de lore, me opinionis ke lo esis nekareebla efektigar ula verifikasi koncernante la lokala fervoyo-lineo aludita, e lokacis chambro che la hotelo dil Staciono, dum vartar, kun anxiozeso, la definitiva signalo.

(Duro sequos) *Tradukita de libro redaktita da Paul Bouchet – Inter-Kelta Arkidruido*

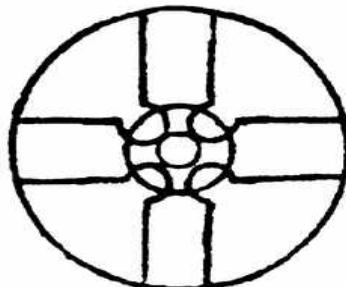
Dum la jovdio 23ma di mayo, Thelin venis adportar me la definitiva informajo, tale redaktita :

« VARTEZ BADINGUET FEROYAL STACIONO VALENCIENNES SATURDIE »

Fortunoze me organizabis, previdante la eskapo, tota programo di viziti koncernante matieriaro inter St-Quentin e la frontiero Belga... La servistulo kompris enurbe bluzo e pantalono di masonisto, ligno-shui, kasqueto e, sub mea garantio, lokacis kabrioletu quan il esis garonta en Ham...por la skopo dil eskapo, fixigita ye la saturdio 25ma...

Lor lua deproto, Thelin livris a me du pasporti Angla quin me ipsa devos transmisar al princo ed a lua devota servisto erste kande li esos sub mea salvogardo, en la fervoyala staciono di Valenciennes.

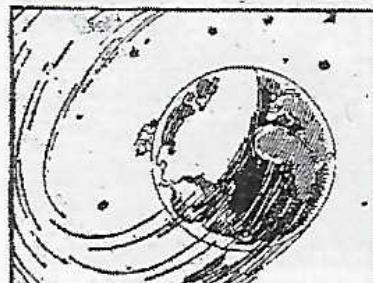
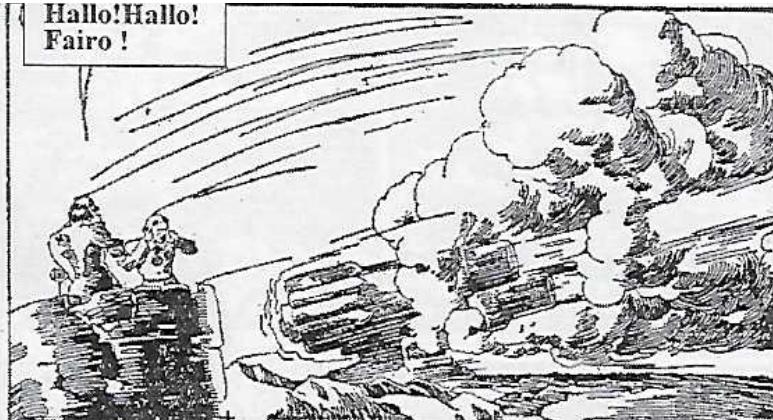
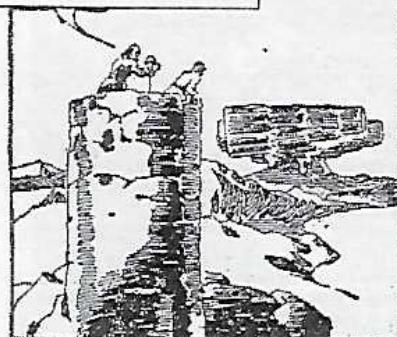
MCLXXXIV

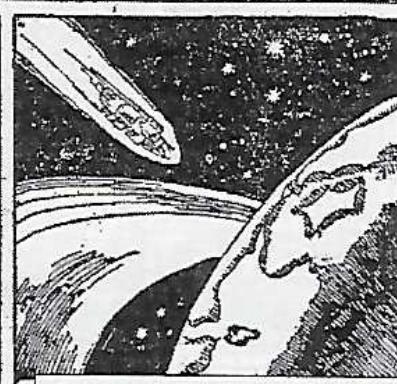
1184

Atencez ! Abasez
nun levero AX16 !

Hallo!Hallo!
Fairo !

Regardez
Bernard ! L'aero esas
tante klara ke me
vidas la Saturnani.
Fuzeo arivas nun sur
la planeto !

L'explozego diplasis la
Tero, qua nun eskapas
l'atmosfero venenizita da
Mirzar.

Brava soldati ! L'enemiko
preske nihileskis.

Ni balde
esos mastri
dil Tero !

Vivez Mirzar !

Hura !

Diablo ! Me mustas
informar Mirzar

Mirzar ya retrovenas sur
Saturno ...

Regarde
z, la Tero
havas
nova
orbito !

Ieo esas la verko
da ca maledikata
Markus !

Me do
aliancos
kun la
Marsani

Me timegas ke la
Terani esos multe
plu fortakam ni !

Tandem
mastro ni
povas
realigar
nia projeti

Se on
komprenebas ni
plu frue ni
delonge
komunikabus
kun Marso.

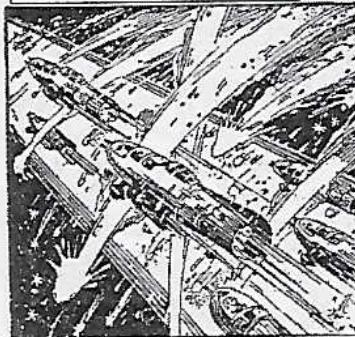
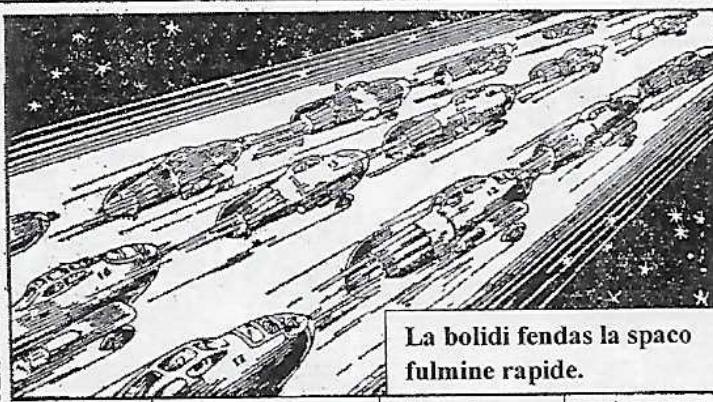
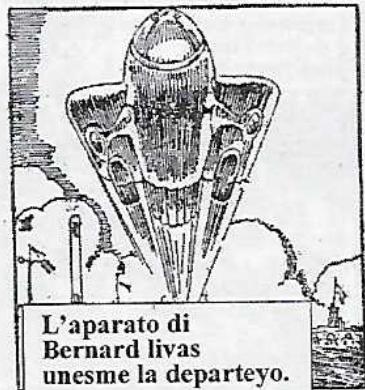

La tre sentema aparataro di
Markus permisis askoltar la
Saturnani, Markus preparis
sua atak-projeto.

Tri
semani
pose
duadek
fuzei esis
pronta
flugeskar

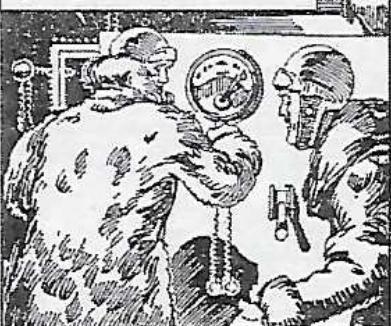
Ankore foye la mondo kalkulas
kun tu Bernard, se Marso esas
habitata, ni mustas facar ek ol
federitano, se no, tu facos de ol
avana bazo por defensar la
mondo !

Ni parfinos nia
misiono ! Ni juris
vinkor od mortor !

Ni ne povas acelerar
la motori ja
plenforte funcions!

La Saturnana fuzearo arivas sur la
Marsa cielo e serchas loko por
terpozar su.

Omna aparati, decensez sur

Ni surveyos la
Terani !

ca planajo
e vartez
l'imperi!

Yen li, li
esas poka ni
aplastos li
sen peno !

La bolidi di Bernard arivas
jus nun sur la planeto.

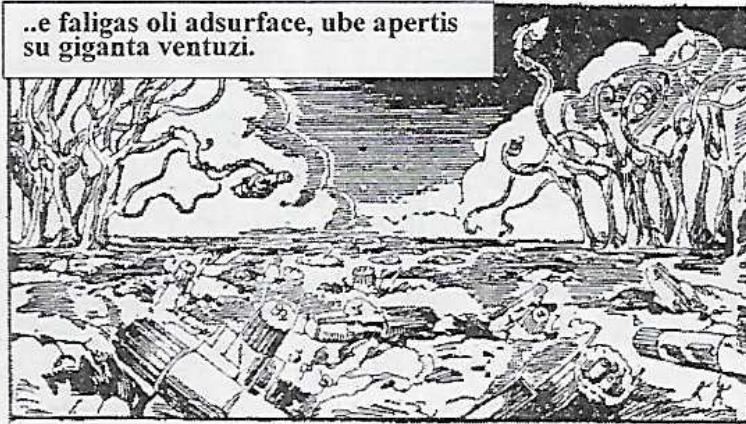

Ma kande la Saturnana
fuzei proximeskas la sulo di
Marso...

...stranja planti agitas sua palpili
e kaptas oli...

..e faligas oli adsurface, ube apertis
su giganta ventuzi.

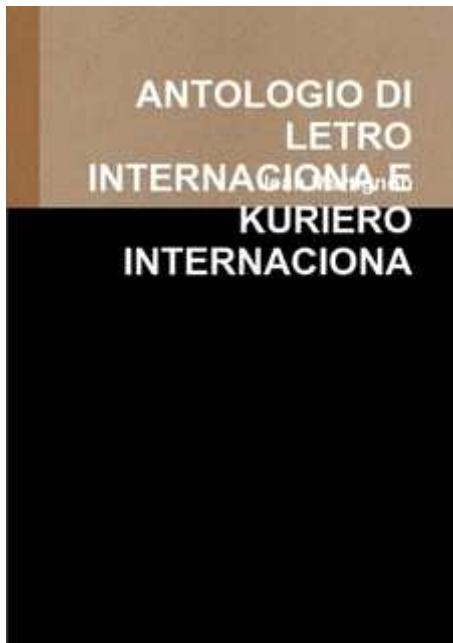

Marso semblas esar vivanta
planeto qua devoras omno
proxima ??

De sua fuzeo Mirzar
asistas pavorigita la
destruktado di sua
armeo.

Ica libro prizentas l'antologio dil revui "Letro Internaciona" e "Kuriero Internaciona". La lasta revuo remplasis l'unesma. Amba revui esas redaktita od redaktata tote en l'auxiliara linguo Ido da Jean Martignon, Francia.

Interesiva loko por nova verki literatural en Ido esas la pagino :
<http://www.ido.li/>

BLOGI

Listo segun alfabetal ordino :

Alcione

<http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez

<http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld

<http://www.ipernity.com/home/bebson>

Jean Martignon

<http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio

<http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Mucina

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw80gmh>

Parolez Ido

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt

<http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna

<http://ingletr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra idisti redaktas blogo,
li volitez informar me pri co, por ke me publikigez la retala adreso
di lia blogo.

«FACEBOOK»-I

Mea propra «facebook» esas Jean Martignon
<http://www.facebook.com/profile.php?id=100000602493096>

Existas anke (inter altri)

Idisti

Bebson Hochfeld

Interlinguo (Linguo Internaciona di la Delegaciono)

Ido-Germania

Ido-Bigoteso

REVUI e LIBRI

Altra revueti kam KURIERO INTERNACIONA esas la precipua revuo di nia movado PROGRESO e la revueto dil Germana Ido-Societo nome IDO-SALUTO.

Editerio Krayono qua publikigis ne longatempe ante nun la prestijoza interretala revuo ADAVANE ! kontenas anke komenco di libraro virtuala kun kelka Idala libri enretigita ye la sequanta adreso <www.publikaji.tk>.

Ultre lo, on povas lektar interretala edituro di KURIERO INTERNACIONA qua havas un trimestro tardeso kompare a la surpapera edituro che la suba interretala loko :

<http://www.kuriero.internaciona.ido.li>.

Esas mencioninda ke la forumo <idoespanyol> kontenas fako pri arkivi ube on povas trovar altra libri di nia literaturo en nia linguo. La ULI havas simile reto-pagino kun virtuala biblioteko. Oi povas trovesar ye la suba adreso :

<<http://www.literaturo.ido.li>>

KONTENAO